

דיון במחלות אוטואימוניות- מחלת השימוטו

שכיחותן של מחלות אוטואימוניות הולכת וגדלה בעולם המערבי. אנו, המטפלים ברפואה סינית, פוגשים לעתים קרובות מטופלים הסובלים ממחלות אלה. במאמר זה נציג מקרה של חולת השימוטו, ננתח את המחלה מנקודת ראות מערבית וסינית ונערוך דיון סביב האבחנה והעיקרון הטיפולי בהשימוטו ובמחלות אוטואימוניות בכלל.

לפני שנציג את המקרה, עלינו להבין את האבחנה המערבית בצורה מפורטת: **השימוטו**, מכונה גם **chronic lymphocytic thyroiditis**, מחלה אוטואימונית בה נוגדני הגוף תוקפים את תאי בלוטת התריס, והיא נחשבת לגורם הנפוץ ביותר לתת-תריסיות. הגורם העיקרי הוא היסטוריה משפחתית ונוכחות HLA DR5 gene. פתוגנים חיצוניים ו/או פנימיים מוציאים את הגוף והמערכת החיסונית מאיזון וגורמים לגוף לתקוף את עצמו. המחלה מתחילה בהגדלה לא מכאיבה של בלוטת התריס או בתחושת גודש בצוואר ותת- התריסיות מופיעה בדרך כלל רק כעבור שנים, הואיל ותאי הבלוטה נהרסים בהדרגה. למעשה, רק אצל 20% מהחולים מתגלה המחלה כאשר בלוטת התריס כבר לא פעילה, ואצל כל השאר היא מתפקדת כראוי.

לעיתים מקושרת המחלה גם להפרעה אנדוקרינית אחרת כגון סוכרת סוג 1, מחלת אדיסון, הלבנת שיער בגיל מוקדם, או למחלה אוטואימונית אחרת כגון אנמיה ממארת, דלקת מפרקים שגרונתית, תסמונת שיוגרן או זאבת אדמנתית מערכתית (SLE). לרוב קיים גם קשר משפחתי.

ברפואה המערבית אין טיפול ספציפי ידוע לדלקת הכרונית עצמה. רוב החולים מפתחים בסופו של דבר תת-תריסיות ועליהם לקחת תוספי תירוקסין במשך כל ימי חייהם, המחליפים את פעילות הבלוטה ומסייעים גם בהקטנת מימדיה.¹

הצגת המקרה

מ.מ. בת 36, רווקה ללא ילדים, אובחנה כסובלת ממחלת השימוטו על סמך תסמינים קליניים ובדיקות מעבדה: עליה ברמת TSH, רמה נמוכה של הורמון T4 ורמות גבוהות של נוגדנים אנטי תריסיים בדם. המטופלת סבלה בעבר מאלרגיות ומפסוריאזיס וברקע קיים סיפור משפחתי של מחלות אוטואימוניות.

תמונת הדופק הראשונית – חולשת הכליות (Shen Qi), חום בעמדת הכבד (Gan Qi) ושל Chong Mai, בנוסף הורגשה חסימה כללית ב Yin Wei Mai.

¹ Merk manual seventeenth edition, p. 97-98

מפת לידה (על פי גישת הגזעים והענפים): מ.מ. נולדה בשנה של הגזע (GB IN E) JIA והענף YIN (LU – אנרגיה עונתית של עץ). השנה מתאפיינת, בין היתר, בנטייה לחולשה של אלמנט המים. מ.מ. נולדה בחצי הראשון של השנה. על פי גישת אורח- מארח (Wu Yun Liu) (Qi) באותה שנה נשלטים החודשים הראשונים על ידי שכבת Shao Yang. אם נוסף נדברך זה על המפה נוכל לראות שהאברים החסרים הם הקשורים באופן מובהק לאלמנט המים- הכליות (Shen) ושלפוחית השתן (Pang Guang). כאשר נוסף למפת הלידה של מ.מ. גם את הענף והגזע של החודש בו נולדה ואת אלה של יום לידתה, נוכל לראות בבירור את הדומיננטיות של אלמנט האדמה והבקרה שלו על אלמנט המים (Ke cycle). בנוסף נוכל לראות גם את החולשה של אלמנט האש במפה ועל הקשר לענייננו ידובר בהמשך.

דיון במקרה ואבחנה

ראשית עלינו לעשות אינטגרציה בין הידע המערבי והסיני ולנתח אנרגטית את הרקמות הרלבנטיות ואת הפתופיזיולוגיה של המחלה (על פי גישת CCTM).

מנקודת מבטה של הרפואה הסינית ניתן לחלק את בלוטת התריס ל-3 רמות:

רמת ה-Heaven: **הלב** (Xin) - תקשורת של האש בין האברים וכל התאים בגוף.
 רמת ה-Earth: **הטחול** (Pi) - כבלוטה, אנרגית האדמה אחראית על תזמון ייצור ההורמונים, אנרגית האש (אנרגיה העונתית של הטחול) קשורה ל B.M.R (המטבוליזם של הגוף).
 רמת ה-Man: **הכליות** (Shen) - קשר של המים ל JIN/YE ולהורמונים. לכליות ישנו קשר נוסף לאנרגית האש ברמה השמימית. המסלול המסתעף של KID ו- BL מגיע לאזור הישיר של הבלוטה.

המחמם המשולש (San Jiao) – גם הוא אחראי על תקשורת של הגוף, חילוף החומרים ומשק הנוזלים/חילוף ההורמונאלי בגוף. איבר זה קשור לאנרגית האש ולאנרגית המים ברמה העמוקה (האנרגיה העונתית שלו).

ניתן כבר לראות שבפתולוגיות של בלוטת התריס ישנה מעורבות של אנרגית האש ואנרגית המים וככלל ניתן לראות חוסר איזון בין שניהם.

לשמונת המרדיאנים המיוחדים ישנו קשר ישיר למערך ההורמונאלי של הגוף ולבלוטות האנדוקריניות, הם שייכים לאנרגיית המים וניזונים מהכליות. במיוחד ישנו קשר ל - Chong Mai ל- Ren Mai ול- Yin Wei Mai אשר מגיעים אל האזור.

כאשר מדברים על מערכת החיסון משייכים אותה ל WEI QI. המערכת האחראית על ההגנה החיצונית מפני האקלימים השונים מקושרת לריאות (Fei), מערכת החיסון האחראית על ה"לחימה" הפנימית של הגוף, יצירת תאי הדם הלבנים והפעלה שלהם, קשורה לאנרגיה של

הכבד (Gan), ליצירת הנוגדנים של הגוף יש קשר לטחול (PI) וליצירת החומרים האנטי-דלקתיים (קורטיקוסטרואידים) ישנו קשר לאנרגיה מים והכליות (SHEN). כך ניתן לראות כי כאשר מערכת החיסון יוצאת מאיזון ותוקפת את הגוף מעורבות 3 מערכות: **הכבד, הטחול והכליות (GAN, PI ו-SHEN).**

מנקודת הראות הסינית **קור** הוא הסיבה העיקרית למחלות אוטואימוניות.² כאשר הקור חזק מידי, או נמשך לאורך זמן, הגוף יגיב ביצירת **חום ריאקטיבי**. תפקידו של החום לסתור את הקור הפתוגני וככלל יתבטא הדבר ביצירת דלקות (itis). מאידך החום עלול לפגוע ברקמות שונות בגוף ולעודד פעולת יתר של מערכת החיסון, הדבר יתבטא בתהליך אוטואימוני. במחלת ההשימוטו ניתן לראות את הקור שנמצא ברמת ה-GAN QI (הכבד), לעתים גם ברמה של ה-SHEN QI וה-PI QI (הכליות והטחול). ככלל מדובר בקור מולד/תורשתי "שמתעורר" בשלב מסוים במהלך החיים ולכן הדגש, כמובן, על המרדיאנים המיוחדים – **Ren Mai ו Chong Mai**.

ב **Su Wen** פרק 5 כתוב כי קור מזין את אלמנט המים, אך יכול גם להזיק לאיברים ולרקמות השייכות לאותו אלמנט – הכליות (Shen) ו- שלפוחית השתן (Pang Guang), המחמם המשולש (San Jiao) ו- כיס המרה (Dan) - ברמת האנרגיה העונתית שלהם. זהו האיזון העדין בין הכוחות של אקלימים חיצוניים והאקלים הפנימי של האדם. זאת אומרת שאם רוצים לאזן ולבנות את האקלים הפנימי של קור, חייבים לבנות ולאזן את ארבעת האיברים הקשורים לאנרגיית המים.

לסיכום האבחנה- כאשר הקור נכנס למערכת, או מתעורר בשלב מסוים כאשר אנרגיה המים, שאמורה להגן מפני הקור, נחלשת, ישנה תגובה של חום. החום הריאקטיבי פוגע בכבד (Gan) ובטחול (PI) ואז מפעיל את המערכת החיסונית אשר תוקפת את הבלוטה. ישנה מעורבות ברורה של **Chong Mai** בתהליך, גם כנשא של אותו הקור, גם בקשר העמוק שלו לכבד (Gan) וגם בקשר הישיר שלו לבלוטת התריס. במקרה של השימוטו, מיקום הפתולוגיה יכול לקשר לנו את המחלה גם למרדיאני ה- **Ren Mai** או **Yin Wei Mai** שעוברים באזור הבלוטה. ניתן לומר כי האש והמים מאבדים את התקשורת ביניהם וציר היצירה נפגע.

דיון בעיקרון הטיפול

העיקרון הטיפולי הוא על פי הסדר הבא:

² Acupuncture celestial treatments for terrestrial diseases, Peter Van Kregel, p. 62

- 1.** פיזור או הרגעת החום הריאקטיבי - במצב אקוטי ניתן לפזור את החום עם הנקודות של הכבד או ה- chong mai. במצב כרוני ניתן להרגיע את החום עם הנקודות של אברי אלמנט המים ברמת Heaven- הריאות (Fei) והמעיי הדק (Xiao Chang), ברמת Earth- כיס המרה (Dan) והמחמם המשולש (San Jiao) וברמת Men- הכליות (Shen) ושלפוחית השתן (Pang Guang) .
- 2.** חיזוק ובנייה של צ'י הכליות (shen qi) ובנייה של ה- Gan wei qi לסירוגין. ברגע שהכליות יתחזקו, העודפים של Kid Yang יעברו לכבד ויבנו את ה Gan Wei Qi.
- 3.** הוצאת הקור מהמרידיאן הראשי המעורב (Shen – Zu Shao Yin ,Gan – Zu Jue Yin), (Pi – Zu Tai Yin).
- 4.** הזנת המסלולים המיוחדים (דגש על ה Chong Mai). ישנן שתי דרכים עיקריות לעשות זאת:
- חיזוק הכליות והטרנספורמציה של Shui & Gu ואז העודפים יזרמו אל המרידיאנים המיוחדים.
  - פתיחת המיוחדים במטרה לאזן ביניהם - העודף מאחד יעבור אל השני, החלש יותר, אם נשתמש גם באחת מנקודות המפגש שלהם. לדוגמא – פתיחת Chong ו- CV23 + Cv (נקודת המפגש).
- 5.** הוצאת הקור מה- Chong Mai – שלב זה חשוב ועוסק ישירות בפעילות האוטואימונית. לחלק הזה ניגש כאשר אנחנו מרגישים את הקור בעמדה של ה- Chong Mai.
- הערה 1:** במקרים חמורים, או כאשר המחלה נמשכת זמן ארוך מאוד יש להוציא את הקור מה Chong Mai ורק אח"כ מהמרידיאן הראשי המעורב.³
- הערה 2:** לעתים ניתן לבצע קודם שלב 5 ואז שלב 4 בהתאם לתמונת הדופק. לרוב יהיה צורך לחזור על השלבים פעם אחר פעם לאורך זמן.
- 6.** ברמת מניעה – שמירה על צ'י הכליות ועל איזון בין האש והמים. ניתן להשתמש בנקודות של אותם האיברים אשר מושפעים משתי אנרגיות אלה – המחמם המשולש (San Jiao), המעיי הדק (Xiao Chang), הכליות (Shen). ניתן לעבוד על

נקודות של כיס המרה (Dan) - יש לו את היכולת להעלות את הפוטנציאל של המים אל האש (מים – אנרגיה העונתית שלו) והוא מאזן את הטחול (Pi). יש לשמור על היציבות של האדמה כעומדת במרכז של ציר היצירה - יהיה מצוין להשתמש בנקודות של מעטפת הלב (Xin Bao) שגם מתווך בין האש והמים וגם בעל אנרגיה עונתית של אדמה.

הצגת הטיפולים-

טיפול ראשון: פתיחת ה **LIV1+ Chong Mai** בפיזור – הוצאת חום מה chong. **LIV1** נחשבת לנקודה של Chong Mai ובפיזור יוצרת תנועה אל מחוץ לגוף.

טיפול שני: **BL10 שמאל (H) + CV22 (E) + BL10 ימין (M)** – עקרון הטיפול הזה מבוסס על

הקונספט **H-E-M** ועל **Fu Shi**, הטריגרמה שנבחרה היא **Kan** והיא קשורה לאלמנט המים ולכליות (Shen Qi). הנקודות שנבחרו משפיעות ישירות על בלוטת התריס והטיפול השלם בונה את צ'י הכליות (Shen Qi).

טיפול שלישי: **SP4 + LIV1** בפיזור + **KID9 + CV23** כאן נעשה קישור בין ה **Chong Mai** (עם נקודת הפתיחה) וה- **Yin Wei Mai** (עם נקודת ההצטברות) + **CV23** כנקודת מפגש. **CV23** נחשבת גם נקודה אלטרנטיבית ל **GB25** כנקודת **MU** של הכליות (Shen), מכאן שתחזק את הכליות וגם כאחת הנקודות שמפעילות את בלוטת התריס. **LIV1**, שוב בפיזור - להוצאת פתוגן של חום/קור.

טיפול רביעי: פתיחה של **CV22 + KID9 + Yin Wei Mai** להנעת צ'י ודם במרידיאן אל כיוון הבלוטה.

טיפול חמישי: **ST9 + BL10** נקודות של ים הצ'י, שתיהן גם נקודות אשנב לרקיע (Window of heaven).

טיפול שישי: **LIV1 + CV23 + KID9** בפיזור - הוצאת החום וחיזוק הכליות (Shen).

טיפול שביעי: **CO6 – KID7 + CO6** מחזקת את הכליות (Shen) דרך התעלה הפנימית ומאזנת את הכבד. **KID7** נקודת הטרנספורמציה שמחזקת את הכליות ואת הכבד דרך מעגל ההזנה של חמשת האלמנטים (Seng cycle). השימוש בשני מרדיאנים אלה יוצר איזון בין שני האברים שנמצאים אחד מול השני בשעון הסיני, כמו כן הטיפול עובד על חיזוק ה **Wei Qi** בכל הרמות.

משוב המטופלת

לאחר שבעת הטיפולים הראשונים בוצעו בדיקות מעבדה שהראו שיפור ניכר בערכי הורמון TSH (5.38 לעומת 12.1 לפני הטיפולים), עליה ברמת הורמון T4 (12.7 לעומת 11.9 לפני הטיפולים) וירידה משמעותית ברמת הנוגדנים האוטואימוניים.

מכאן יש להמשיך בטיפול תוך הזנת הצי' החלש של הכליות (Shen) ובניית האיכות התקינה של Chong Mai כדי למנוע חזרה של התסמינים ולשמר את התפקוד התקין של בלוטת התריס.

סיכום

במאמר זה הצגנו דרכים לאבחון וטיפול במחלות אוטואימונית ובפרט מחלת השימוטו. עלינו לזכור כי הבנת הפתולוגיה המערבית יחד עם ניתוח אנרגטי נכון, זו הדרך היעילה ביותר לאבחנה ובניית אסטרטגיית טיפול נכונות. רק כך נוכל לגעת לא רק בתסמינים, אלא בשורש עצמו של המחלה.

הגהה ועריכה: תמי ברקאי

המחבר: ד"ר רענן הרץ (M.D.),

מטפל ברפואה סינית עתיקה ומרצה בקורס "CCTM – התמחות באבחנות מערביות על פי האנרגטיקה הסינית" במרכז אלה

בשיתוף עם: שי בקלש ומרים רייך, מטפלים ומורים ברפואה סינית עתיקה